

27.3.2025

Diaarinro VN/31537/2024

Lausunnot vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta ympäristöarviointisuunnitelmasta

Sisällys

1.	Taustaa	2
2.	Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot	2
3.	Lausuntojen sisältö	3
3.1.	Yleistä lausunnoista	3
3.2.	Asetusmuutosten valmistelu ja aikataulu	6
3.3.	Tilaluokituksen arviointi ja muutoksenhaku lupaharkinnassa	7
3.4.	Ympäristöarvioinnissa käytettävien tietolähteiden ajantasaisuus	7
3.5.	Seurannan rahoitus	8
3.6.	Vesien tilan luokitteluun liittyviä näkökohtia	8
3.7.	Ympäristöarvioinnin perusteluja koskevat näkökohdat	8
3.8.	Vesienhoidon järjestämisen ulottaminen kaikkiin vesimuodostumiin, myös pienvesiin	8
3.9.	Toiminnanharjoittajan vastuu vesien tilan seurannasta	10
3.10.	Pinta- ja pohjavesimuodostumien määrittely	10
3.11.	Luokittelun tulee perustua mitattuun tietoon	11
3.12.	Yksittäisten hankkeiden vaikutusten arviointiin tiedot koneellisen kulanhuuhdon vaikutuksista	11
3.13.	Vesienhoitosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat	11
3.14.	Ehdotuksia asetukseen sisällytettävistä säännöksistä	12
3.15.	Ohjeistuksen tarve	12
3.16.	Muita lausunnoissa esitettyjä näkökohtia	12

1. Taustaa

Ympäristöministeriö pyysi lausuntoa ympäristöarviointisuunnitelmasta, joka koskee vesienhoidon järjestämisestä annetun asetuksen muuttamista. Asetuksen muuttamisesta tehdään suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005, SOVA-laki) mukainen ympäristövaikutusten arviointi.

2. Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot

Lausuntopyyntö koski kuulemista SOVA-lain 8 §:n 2 momentin mukaisesta asetusmuutosten ja niiden ympäristöselostuksen lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta. Ympäristöarviointi laaditaan vain asetusmuutosten osalta.

Vesienhoitoasetuksessa on tarkoituksena täsmentää olemassa olevien säännösten pohjalta pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämistä, pintavesien jaottelua pintavesityyppeihin sekä pintaveden ekologista luokittelua koskevia säännöksiä.

Lausunnon kohteena olevaan ympäristöarviointisuunnitelmaan on kuvattu asetuksen lähtökohdat, valmisteluprosessi, vuorovaikutustavat eri toimijoiden kanssa ja arvioitavat vaikutukset. Ympäristöarviointia koskeva suunnitelma on nähtävillä talvella 2024–2025, jolloin kansalaiset, viranomaiset ja sidosryhmät voivat lausua näkemyksensä asetuksen muutosten valmistelua varten.

Asetusmuutoksen tavoitteena on osaltaan edistää vesien hyvän tilan tai vesille asetetun muun ympäristötavoitteen saavuttamista. Asetusmuutoksella on tarkoitus täsmentää sitä, miten vesienhoidon ympäristötavoitteita arvioidaan vesienhoidon suunnittelussa ja lupaharkinnassa yksittäisten hankkeiden vaikutusten arvioinnissa.

Ympäristöarvioinnin tavoitteena on arvioida sekä välittömien että välillisten vaikutusten osalta ja tunnistaa mahdollisia olennaisia vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen; maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen; yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön; luonnonvarojen hyödyntämiseen; sekä edellä mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Lausuntopyyntö on lähetetty alla mainituille tahoille.

Aalto-yliopisto (Rakennetun ympäristön laitos), Akkuteollisuus ry, Elinkeinoelämän keskusliitto, Elintarviketeollisuusliitto ry, Energiateollisuus ry, Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Savon ELY-keskus, Etelä-Savon maakuntaliitto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta, Hämeen ELY-keskus, Hämeen liitto, Infra ry, Itä-Suomen aluehallintovirasto (Aluehallintovirastot), Itä-Suomen yliopisto (Oikeustieteiden laitos), Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Kainuun ELY-keskus, Kainuun liitto, Kaivosteollisuus ry, Kalatalouden keskusliitto, Kemiateollisuus ry, Keski-Pohjanmaan liitto, Keski-Suomen ELY-keskus Keski-Suomen liitto, Korkein hallinto-oikeus, Kymenlaakson liitto, Lapin aluehallintovirasto, Lapin ELY-keskus, Lapin liitto, Lapin yliopisto, liikenne- ja viestintäministeriö, Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Luonnonvarakeskus, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (Aluehallintovirastot), maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y., Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Metsähallitus, Metsäteollisuus ry, Museovirasto, Natur och Miljö rf, oikeusministeriö, Pienvesivoimayhdistys ry, Pirkanmaan ELY-keskus, Pirkanmaan liitto,

Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjanmaan liitto, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Savon ELY-keskus, Pohjois-Savon liitto; Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Päijät-Hämeen liitto, Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö, Saamelaiskäräjät, Satakunnan ELY-keskus, Satakuntaliitto, SKOL ry, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Ammattikalastajaliitto ry, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen Lakimiesliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Suurpadot ry, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry, Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry, Suomen vesilaitosyhdistys ry, Suomen vesiyhdistys ry, Suomen WWF, Suomen ympäristökeskus, Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry, Suomen Yrittäjät ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund rf, Teknologiateollisuus ry, Turun yliopisto oikeustieteellinen tiedekunta, työ- ja elinkeinoministeriö, Uudenmaan ELY-keskus, Uudenmaan liitto, Vaasan hallinto-oikeus, Vaelluskala ry, valtiovarainministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Varsinais-Suomen liitto, Väylävirasto, Kierrätysteollisuus ry, Suomen vesistö säätiö sr., Bioenergia ry, Pelkosenniemen Luonnonsuojeluyhdistys ry, Yli-Kemin kalatalousalue ja Metallinjalostajat ry.

Lausunnon antoivat Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y, Akkuteollisuus ry, Bioenergia ry, Kemiateollisuus ry, Metsäteollisuus ry, Saamelaiskäräjät, Puhtaan Meren Puolesta ry, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Keski-Pohjanmaan liitto ja työ- ja elinkeinoministeriö. Lausunnon antoivat myös Puhtaan Meren Puolesta ry, Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry ja yksityishenkilö A.

Lisäksi jotkut tahot ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa (MMM, Suomen Kuntaliitto, Metsähallitus, Suomen Asianajajaliitto, KHO, Lapin liitto, Lapin ELY-keskus, LUKE, Varsinais-Suomen liitto, oikeusministeriö ja liikenne- ja viestintäministeriö sekä valtiovarainministeriö).

Yhteensä annettiin 15 lausuntoa, joista Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunto oli ELY-keskusten Y-vastuualueiden yhteinen.

3. Lausuntojen sisältö

3.1. Yleistä lausunnoista

Ympäristöarvioinnin suunnitelma

Ympäristöarviointia koskeva suunnitelma on laadittu hyvin. (Kemiateollisuus ry, Akkuteollisuus ry)

Vesienhoitoasetuksen muuttamisessa on tarkoituksena täsmentää olemassa olevien säännösten pohjalta pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämistä, pintavesien jaottelua pintavesityyppeihin sekä pintaveden ekologista luokittelua koskevia säännöksiä. Nyt lausunnon kohteena olevaan ympäristöarviointisuunnitelmaan on kuvattu asetuksen lähtökohdat, valmisteluprosessi, vuorovaikutustavat eri toimijoiden kanssa ja arvioitavat vaikutukset. Arviointi laaditaan vain asetusmuutosten osalta. (Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.)

ELY-keskusten mielestä vesienhoitotehtävät ovat tärkeä osa virastojen tehtäväkenttää ja ne näkevät asetusmuutoksella mahdollisesti olevan merkittäviä vaikutuksia tehtäviinsä. ELY-keskusten mielestä on tärkeää, että suunnitellun asetusmuutoksen vaikutukset arvioidaan mahdollisimman hyvin ennalta ja on positiivista, että asetusmuutoksen vaikutuksia arvioidaan SOVA-lain mukaisessa menettelyssä, mikä mahdollistaa aidon mahdollisuuden vaikuttaa ja saada tietoa vesienhoitoasetuksen muuttamisen arvioiduista

vaikutuksista. SOVA-lain mukainen arviointisuunnitelma on kuitenkin esitetty varsin yleisellä tasolla. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

Ympäristöarvioinnin sisältö ja asiantuntemus

SOVA-lain mukaisen arviointimenettelyn tausta ja lähtökohdat on esitetty varsin selkeästi. Sen sijaan arviointisuunnitelman kuvaus käytettävistä arviointimenetelmistä jää varsin ohueksi ja pelkästään toteamuksen "asiantuntija-arvion" varaan. Tärkeää olisi ollut ilmaista muun muassa millaisia tietolähteitä arvioinnissa käytetään, kuka tai ketkä vastaavat arvioinnista tai mikä on arvioijien pätevyys. Lisäksi olisi tullut ennakoita, mitkä vaikutukset on tässä vaiheessa tunnistettu merkittäviksi arvioitaviksi vaikutuksiksi. Ympäristövaikutusten arvioinnissa on tärkeää kuvata riittävästi vesistön nykytila ja nykyiset ongelmat, joiden pohjalta voidaan tunnistaa merkittävät arvioitavat vaikutukset ja perustella, miksi asetusmuutos on tarpeen. Samalla voidaan esittää, mitä vaikutuksia aiheutuu siitä, jos suunnitelmaa asetusmuutoksesta ei toteuteta, vaan valitaan VE0. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

Arvioinnissa on tärkeää huomioida, että erilaiset vaikutukset voivat ilmetä ajallisesti eri aikaan ja se tulee ottaa huomioon arvioinnissa. Lisäksi tärkeää on arvioinnissa pohtia, miten eri vaihtoehtojen kohdalla voidaan ehkäistä, vähentää tai poistaa mahdollisimman kattavasti suunnitelman toteuttamisesta ympäristölle aiheutuvat merkittävät haitalliset vaikutukset. Eri vaihtoehtojen vaikutusten vertailu on SOVA-arvioinnin keskeisin tulos. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

ELY-keskukset näkevät hyvänä, että arviointisuunnitelmassa esitetyt vaihtoehdot eroavat toisistaan selkeästi ja tarkastelu sisältää yksityiskohtaisen VE1 sekä yleisluontoisemman VE2 säännösratkaisun. Vaihtoehdossa VE 1 esitetään säänneltävän vesien tilan luokittelussa käytettävistä biologista laatutekijöistä, niiden arviointiin käytettävistä muuttujista ja muuttujien tyyppikohtaisista luokkarajoista ja vertailuarvoista. Vaihtoehdossa VE 2 säänneltäisiin yleisemmin esimerkiksi laatutekijöistä ja niiden arvioinnissa käytettävistä muuttujista, mutta luokkarajat ja vertailuarvot annettaisiin hallinnollisella ohjeella. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

ELY-keskukset korostavat, että suunnitelman eri vaihtoehtoja tulee arvioida SOVA-arvioinnissa kaikkien arviointitekijöiden osalta samalla tavoin. Arvioinnissa on tärkeää ottaa huomioon, että vesistövaikutuksilla on myös ihmisten hyvinvointiin vaikuttavia sosiaalisia vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös suunnitelman eri vaihtoehtoihin liittyvät riskit. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

Vesienhoitoasetuksessa tulee kattavasti esittää, että ympäristövaikutusten arviointi on kaikkien hankkeiden osalta toteutettava, jos hanke voi aiheuttaa muutoksia pohjavedessä ja vesistöissä. Nythän vaikutusten arviointia ei esim. toteuteta laajoissa talousmetsähankkeissa (hakkuut, istutus) vaikka niiden vaikutukset ovat tunnistettavia ja estettävissä. Koska ympäristöselostus on asiakirja tai sen osa, jossa esitetään tiedot suunnitelmasta ja tarkastelluista vaihtoehdoista sekä arvio niiden ympäristövaikutuksista tulee tarkasteltujen vaihtoehtojen kattaa myös mahdolliset ympäristöön kohdistuvien riskien vähentäminen erityisesti, kun perustellaan hankkeita vihreällä siirtymällä ja luvituksen nopeuttamisella. Vaihtoehtoehtojen esittämisessä tulee siis huomioida "ei merkittävää haittaa" -periaate (Do No Significant Harm, DNSH). Joten lainsäädännön muutoksissa tulee ottaa huomioon, etteivät hankkeet saa heikentää esimerkiksi ilmastomuutoksen hillintää, kiertotalouteen siirtymistä tai biologisen monimuotoisuuden suojelua eivätkä vesistöjen hyvän tilan tavoitetta. (Puhtaan Meren Puolesta ry)

Suunnitelman sisällön osalta jää epäselväksi, miksi asetustasolla säänneltäisiin vain vesien tilan luokittelussa huomioidavista biologista, eikä kemiallisista, laatutekijöistä. Ihmisten terveyden kannalta olisi myös tärkeä

sisällyttää arviointiin mikrobiologisten muuttujien vaikutusten arviointi, vaikka mikrobiologisia muuttujia ei ole sisällytetty vesienhoidossa tarkoitettuihin muuttujiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö)

Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa tarkasteltavaksi myös siitä, miten säädösten avulla voitaisiin vaikuttaa siihen, että riskienhallinnan ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan avulla voitaisiin vähentää tai poistaa laatu- ja terveysriskejä aiheuttavia haittoja. Lisäksi olisi syytä arvioida sitä, miten häiriötilanteissa voitaisiin varmistaa riittävä ja nopea tiedottaminen häiriöistä eri viranomaisille ja muille asianosaisille tahoille, ja siten estää häiriötilanteiden haitallisia vaikutuksia. (Sosiaali- ja terveysministeriö)

Arviointia tehdään välittömistä ja välillisistä vaikutuksista sekä pyritään tunnistamaan mahdollisia olennaisia vaikutuksia. Arvioinnissa on tarpeen panostaa erityisesti oleellisiin vaikutuksiin. Lisäksi tulee esittää, kuinka luotettavana arviointia voidaan pitää. (Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.)

Suunnitelmassa todetaan, että asetusvalmistelun rinnalla virkatyönä tehtävässä vaikutusten arvioinnissa voidaan tarvittaessa osallistaa Suomen ympäristökeskuksen ja ELY-keskusten asiantuntijoita. On tärkeää, että asiantuntijoita hyödynnetään tarpeen mukaan. MTK ei näe tarpeelliseksi tehdä rajausta vain Sykeen ja ELY-keskuksiin. (Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.)

Tarkastelun tulee sisältää lupaedellytyksiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin ja että se kattaa välittömät ja välilliset vaikutukset. Olennaisten vaikutusten tarkastelu ja esiin tuominen on tärkeää muun muassa uusien hankkeiden oikeusvarmuuden ja luottamuksen kannalta. Lisäksi tulee esittää, kuinka luotettavana arviointia voidaan pitää. (Suomen Kalankasvattajaliitto ry)

Tärkeää on hyödyntää parasta asiantuntemusta eikä asetusluonnoksen mukaan rajauduta pelkästään Suomen ympäristökeskuksen ja ELY-keskusten asiantuntijoihin. Alueellisella ja paikallisella tasolla voi olla korvaamatonta tietoa ja näkemystä esimerkiksi vesiensuojeluyhdistyksissä, joiden osaamista kannattaa hyödyntää varsinkin pienten vesimuodostumien osalta. (Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Bioenergia ry)

Tärkeää on, että tarkastelu pitää sisältää myös lupaedellytyksiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin. Pidämme hyvänä, että arviointi kattaa välittömät ja välilliset vaikutukset ja tunnistaa olennaisia vaikutuksia. Olennaisten vaikutusten tarkastelu ja esiin tuominen olisi Bioenergia ry:n mielestä erityisen tärkeää vesiin vaikuttavien erilaisten toimintojen ja uusien hankkeiden oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan kannalta. Lisäksi tulee esittää, kuinka luotettavana arviointia voidaan pitää. (Bioenergia ry)

Vesiensuojelun ala

Vesiensuojelun toimenpiteiden tulisi kattaa kaikki vesimuodostelmat, myös pienvedet. Vesienhoidon järjestämisessä tulee luokituksen lisäksi nostaa esille vesistöt, joiden nykyinen erinomainen tai hyvä tila on uhattuna ilman toimenpiteitä. On erittäin huolestuttavaa, että niiden määrä ja etenkin pinta-ala ovat suuria. Hyvän tai erinomaisen tilan ylläpitäminen tulisi nostaa keskeiseksi kysymykseksi vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta ympäristöarviointisuunnitelmassa. Tämä edistäisi tarvittavien lisätoimenpiteiden vaikuttavampaa ja kustannustehokkaampaa kohdentamista. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Asetusmuutoksen ala

Koska lakimuutokset (HE 175/2024 vp) tehtiin tavoitteena soveltaa Suomessa vesipuitedirektiiviä ja muutoksen tuli perustua vesien tilan ympäristötavoitteita koskeviin EU:n tuomioistuimen ratkaisuihin, tulee vesienhoitoasetuksen muuttamisessa nyt huomioida kattavasti VPD ja EUTI:n ratkaisut. (Puhtaan Meren Puolesta ry)

Vaihtoehtoista riippumatta luokkarajat ja vertailuarvot voitaisiin myös harkita annettavan hallinnollisilla ohjeilla, eikä asetuksessa, koska vesien luokittelujärjestelmään liittyy edelleen kehittämistarpeita. Tyypikohtaisia luokkarajoja saatetaan joutua tarkistamaan, eikä kaikille muuttujille ole vielä luokkarajoja. Näin ollen niiden päivittäminen olisi tarvittaessa helpompaa, mikäli luokkarajat ja vertailuarvot olisivat hallinnollisessa ohjeessa, eivätkä asetuksessa. Luokittelun pääperiaatteet, kuten tilaluokan määräytyminen laatutekijöiden perusteella, saavuttanevat kuitenkin keskeiset tahot helpommin säädöksellä kuin hallinnollisella ohjeella. Asetuksessa myös niiden painoarvo lienee suurempi. Viranomaistyön kannalta molemmat vaihtoehdot ovat toimivia. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

Vaikutusten arvioinnissa on tärkeää ottaa huomioon, miten vesien- ja merenhoitolain 20a- 20 c §:ien täsmentäminen vaikuttaisi asetuksessa, etenkin että 20a-20b §:ien keskinäisen suhteen täsmentäminen. Vesienhoidon ympäristötavoitteiden arviointi lupaharkinnassa on tapauskohtaista, joten menettelyn kuvaus asetuksessa on haastavaa. Vesienhoidossa keskitytään etenkin heikommassa tilassa olevien luokittelutekijöiden tilan parantamiseen. Lupaprosesseissa arvioidaan hankkeen mahdollisia vaikutuksia luokittelun eri laatutekijöihin ja niiden tilan mahdolliseen heikkenemiseen. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

Lukuisat erilaiset teollisuuden prosessit, kuten esimerkiksi energiantuotantoprosessit, sijaitsevat vesialueilla tai hyödyntävät vettä toiminnassaan. TEM katsoo, että vesienhoitoa koskevassa asetusmuutoksessa ja ympäristöarviointisuunnitelmassa tulisi soveltuviin määrin huomioida niiden ja asetuksen ympäristövaikutusten suhde. (Työ- ja elinkeinoministeriö)

SOVA-lain mukaisessa arvioinnissa tulee ottaa huomioon, että vesien tilan heikentämättömyys on olennaista määrittellä säännöksissä niin, ettei se ole ristiriidassa vesien hyvän tilan tavoitteen kanssa. Määrittelyn pitäisi olla mahdollisimman yksiselitteinen niin ettei tulkintaeroja synny. Esimerkiksi: pintavesimuodostuman ”tilan heikentyminen” tarkoittaa myös sellaista huononemista, joka ei johda kyseisen vesimuodostuman tilaluokan alenemiseen. Näin ollen tulee selvittää, mitä tarkoitetaan ekologisen tilan luokittelua koskevan tekijän tilaluokan alenemisella vähintään yhdellä luokalla tai edelleen heikkenemisellä silloin, kun kyseinen luokittelutekijä on jo alimmassa luokassa. Eli voiko luokittelutekijän tila heiketä tilaluokan sisällä lukuun ottamatta alinta (huono) luokkaa. Jos luokittelutekijä on tyydyttävä, välttävä tai huono, tilan heikkeneminen luokan sisällä hankkeen tai toiminnan takia olisi ristiriidassa vesien tilan tavoitteen kanssa. Lähtökohtaisesti sitä ei pitäisi sallia, koska myös luokan sisäinen tilan heikkeneminen voi vaarantaa hyvän tilan saavuttamisen tai hidastaa sitä. Luokkien välit voivat olla hyvinkin suuria ja tällöin muuttujan tai laatutekijän tila voi todellisuudessa heiketä paljonkin, ennen kuin kyseisen tekijän tila alenee yhdellä luokalla. Vesien tilan tavoitteen ja heikentämättömyysvaatimuksen keskinäistä suhdetta ja soveltamista tuleekin asetuksessa tarkentaa. SOVA-lain mukaisessa ympäristöarvioinnissa on tärkeää antaa riittävä vastaus näihin kysymyksiin ennen asetuksen voimaantuloa. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

3.2. Asetusmuutosten valmistelu ja aikataulu

Aikataulun osalta muutamat tahot lausuivat, että se on liian tiukka. Valmisteluun ja lausunnolle tulee varata riittävän pitkä aika. (Kemianteollisuus ry, Akkuteollisuus ry, Metsäteollisuus ry)

Kuulemisille tulee mahdollistaa riittävästi aikaa, jotta ne voidaan tehdä perusteellisesti. (Keski-Pohjanmaan liitto)

Vaikutusten arviointiin varattu aika vaikuttaa varsin lyhyeltä, jotta lausuntopyyntöön palaute ja todennäköisesti merkittävät vaikutukset ehditään tunnistamaan ja arvioimaan riittävästi. On tärkeää, että suunnitelmassa

esitettyjen vaihtoehtojen vaikutusten arviointi tehdään aidosti ja riittävän laajasti SOVA-näkökulmasta kaikkien niiden todennäköisesti merkittävien vaikutuskohteiden tai mekanismien osalta, jotka arviointisuunnitelmassa on esitetty. Tavoitteena tulee kuitenkin olla, että suunnitelman eri vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset tunnistetaan ja niihin keskitytään arvioinnissa. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

3.3. Tilaluokituksen arviointi ja muutoksenhaku lupaharkinnassa

Asiakirjoista ei ilmene tilaluokituksen arviointi ja muutoksenhaku. Vesistöissä yleensä tilatyyppi määritetään aika vähäisten seurantapisteen mukaisesti laajoille alueille, ja seuranta tehdään kuukausitasolla. On vaikea tietää, mikä vesistövaikutus on aiheuttanut huononemisen ko. vesialueelle, mikäli kuormituskohteita on useita. (Kemianteollisuus ry, Akkuteollisuus ry)

Teollisuuden kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää tehdä selkeät määräykset ainakin vesimuodostumien tyyppi- ja tilaluokituksen perusteista. (Kemianteollisuus ry, Akkuteollisuus ry)

ELY-keskuksilla on kokemuksia siitä, että nykyisin käytettäviin luokitteluperiaatteisiin ja niiden muuttamiseen eri luokittelukausilla on sisältynyt joitakin ongelmia. Muutokset luokitteluperusteissa ovat mm. vaikuttaneet luokittelun lopputulokseen, ja vesistön tilaluokka on eri luokittelukausilla voinut muuttua luokittelun perusteella. Yksityiskohtaisemmalla vaihtoehdolla saatettaisiin voida määrätä arviointiin käytettävistä muuttujista ja muuttujien tyyppikohtaisista luokkarajoista ja vertailuarvoista. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

Vesien tilan luokittelun periaatteet tulee ilmaista tiiviisti ja hyvin selkeästi, jotta esim. toiminnanharjoittajat tietävät, miten eri tilaluokkiin päädytään lupaprosesseihin liittyvissä vesistöissä. Samoin tulisi kuvata myös fysikaaliskemiallisen ja hydrologismorfologisen tilan sekä kansallisten haitallisten aineiden vaikutus luokitteluun. Luokitteluprosessin läpinäkyvyys ja lupaprosessien ennakoitavuus paranevat, kun menettelyt ovat toiminnanharjoittajille ja kansalaisille nykyistä selkeämpiä ja ymmärrettävämpiä. Tietämys heikoimmassa tilassa olevien vesien luokittelutekijöistä sekä luokitteluprosessin selkeydestä edistävät myös vesienhoidon toimenpiteiden tarkentumista. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

3.4. Ympäristöarvioinnissa käytettävien tietolähteiden ajantasaisuus

Ympäristövaikutusten arviointi tullaan suunnitelman mukaisesti toteuttamaan asiantuntija-arviona perustuen olemassa olevaan tietoon. Haluamme korostaa, että tiedon tulisi myös olla mahdollisimman ajantasaista. Käytettävissä tietolähteissä tulisi arvioida tietojen ajantasaisuutta ja oikeellisuutta. (Kemianteollisuus ry, Akkuteollisuus ry, Metsäteollisuus ry)

Ympäristövaikutusten arvioinnin perusteena olevan luokittelun tulee perustua ensisijaisesti mitattuun ajantasaiseen tietoon, ei pelkkiin asiantuntija-arvioihin, joihin sisältyy inhimillisen virheen riski. Kunkin vesimuodostelman luokittelussa käytetyn aineiston kattavuuteen, soveltuvuuteen ja laatuun on panostettava. Ympäristöarvioinnin vaikutusten tueksi tulee vesimuodostuman luokittelussa huomioida paikalliset olosuhteet ja edellyttää lähtötietoina ajallisesti sekä paikallisesti riittävän laajaa ja laadukasta seurantatietoa. Tutkittua tietoa tarvitaan, valtion tulisi panostaa enemmän vesien tilan seurantaan ja osallistua kattavammin seurannan rahoitukseen - tämä auttaa myös toimien oikeaan kohdentamiseen. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

3.5. Seurannan rahoitus

Seurantaan käytettävää rahoitusta ei saa vähentää nykyisestä. Rahoitus pitkäaikaisiin seurantoihin tulisi varmistaa. Seurannan kilpailutuksessa tulee huomioida paikallinen asiantuntemus ja muistaa, että laadukas näytteenotto on kaiken tutkimuksen ja vesistöjen luokituksen peruskivi. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

3.6. Vesien tilan luokitteluun liittyviä näkökohtia

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon vesien tilan luokittelussa tunnistetut puutteet ja kehittämistarpeet mm. sen varmistamiseksi, että luokittelua on mahdollista edelleen kehittää, eikä yksittäisten hankkeiden luvitus tiukennu enempää kuin lainsäädäntö ja hankkeen ympäristövaikutukset edellyttävät. Koska ympäristövaikutuksia arvioidaan yksittäisten hankkeiden lupaedellytysten näkökulmasta, toiminnanharjoittajien kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että arvionnit on tehty huolellisesti hyödyntäen parasta saatavilla olevaa tietoa. (Kemianteollisuus ry, Akkuteollisuus ry, Akkuteollisuus ry, Metsäteollisuus ry)

Pintavesien nimeäminen vesimuodostumiksi on tehty ELY-keskuksissa järvien osalta pääsääntöisesti yli 100 hehtaarin järville, mutta osassa ELY-keskuksia vesimuodostumiksi on nimetty myös yli 50 hehtaarin järvet. Virtavesien osalta rajauksen perusteena on käytetty valuma-alueen pinta-alaa sekä nimettyjen yli 50 hehtaarin järvien laskujokia. Jotta tasa-arvoisuus toteutuisi alueellisesti ja hankkeiden lupaedellytysten osalta, tulisi vaikutusten arvioinnissa tarkastella, miten asetusmuutos vaikuttaa niihin vesimuodostumia pienempiin pintavesiin, joilla on suora vaikutus nimettyjen vesimuodostumien tilaan. Vesimuodostumaa pienemmistä vesistöistä pääsääntöisesti puuttuu vastaavat pohjatiedot, kuin mitä nimetyistä vesimuodostumista on tiedossa. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

3.7. Ympäristöarvioinnin perusteluja koskevat näkökohdat

Ympäristövaikutusten arvioinnin ja ympäristöselostuksen tulee olla mahdollisimman kattavasti laadittuja sekä perusteltuja, jolloin myös lausunnoissa voidaan huomioida kokonaiskuva paremmin. Toiminnanharjoittajien tulee kyetä tulkitsemaan ympäristöselostusta ja sen pohjana käytettävää ympäristövaikutusten arviota sellaisenaan, jolloin perusteluilla ja taustatiedoilla on suuri merkitys. (Kemianteollisuus ry, Akkuteollisuus ry, Metsäteollisuus ry)

3.8. Vesienhoidon järjestämisen ulottaminen kaikkiin vesimuodostumiin, myös pienvesiin

Vesiensuojelun toimenpiteiden tulisi kattaa kaikki vesimuodostelmat, myös pienvedet. Vesienhoidon järjestämisessä tulee luokituksen lisäksi nostaa esille vesistöt, joiden nykyinen erinomainen tai hyvä tila on uhattuna ilman toimenpiteitä. On erittäin huolestuttavaa, että niiden määrä ja etenkin pinta-ala ovat suuria. Hyvän tai erinomaisen tilan ylläpitäminen tulisi nostaa keskeiseksi kysymykseksi vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta ympäristöarviointisuunnitelmassa. Tämä edistäisi tarvittavien lisätoimenpiteiden vaikuttavampaa ja kustannustehokkaampaa kohdentamista. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Suomen ympäristökeskuksen selvitysten mukaan pienvesien tila on Suomessa uhattuna. Erityisesti pienten virtavesien tila on arvioiden mukaan valtakunnallisesti huono (Purohelmi-hanke). EUT:n päätöksen (C-302/22) perusteella vesipuitedirektiivin suoja pienvesien osalta on heikko. Vesienhoidon ulkopuolella olevat

vesimuodostumat ns. pienet vedet suojataan vain, jos se vaikuttaa jonkin vesienhoidon tarkastelussa mukana olevan vesimuodostuman tilaan. Pienten vesien tila tulisi samalla tavalla kansallisesti turvata selkeyttämällä pienvesiä koskeva lainsäädäntö. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

EU-tuomioistuimen ratkaisussa (C:2024:347) koskee pienten järvien tilan heikentämiskieltoa. Ratkaisussa on otettu kantaa pienten vesimuodostelmien asemaan vesiputedirektiivissä. Vesienhoitosuunnitelmissa pintavesien tarkasteluyksikkönä on vesimuodostuma. Kaikki valuma-alueeltaan yli 100 km² laajuiset joet ja pinta-alaltaan yli 1 km² (100 ha) kokoiset järvet on nimetty vesimuodostumiksi ja niille tehdään tilatavoitteet. Pienet järvet jäävät ilman tilaluokitusta ja tilatavoitteita. Tämän vuoksi niiden oikeudellinen asema esim. lupamenettelyssä on heikko. Nykyinen lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö ei suojaa pieniä alle 1 km²:n järviä pilaamiselta tai tilan heikentämiseltä. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Vesimuodostuman luokituksella tulee olla selkeä ohjaava vaikutus luvitukseen ja näin ollen kaikkien vesistöjen myös pienvesien tilan arviointi tulee olla osa ympäristöarviointia. Näin voimme vaikuttaa pienvesien tilaan ja tavoitella hyvää tilaa. Tähän viittaa myös EUT:n päätös C-302/22, jossa todetaan vesiputedirektiivin suojan olevan pienvesien osalta heikko. (Puhtaan Meren Puolesta ry)

EUT:n päätökseen C-302/22 (Sweetman) viitataan myös eräissä HE 175/2024 vp valtiopäiväasiakirjoissa, joita selostetaan Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry:n lausunnossa. Lausunnon mukaan kyseinen tapaus puuttuu HE 175/2024 vp perusteluista. Suomen luontopaneeli ja Suomen ympäristökeskus ovat tästä ja pienten järvien asemasta yleensä huomauttaneet lausunnoissaan.

Suomen ympäristökeskuksen selvitysten mukaan pienvesien tila on uhattuna. Erityisesti pienten virtavesien tila on arvioiden mukaan valtakunnallisesti huono (Purohelmi-hanke). EUT:n päätöksen (Sweetman C-302/22) perusteella vesiputedirektiivin suojan pienvesien osalta on heikko. Vesienhoidon ulkopuolella olevat vesimuodostumat ns. pienet vedet suojataan vain, jos se vaikuttaa jonkin vesienhoidon tarkastelussa mukana olevan vesimuodostuman tilaan. Pienten vesien tila tulisi samalla tavalla kansallisesti turvata selkeyttämällä pienvesiä koskeva lainsäädäntö. (Lausunto ympäristövaliokunnalle, HE 175/2024 vp) (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

Suomen luontopaneelin mukaan pinta- ja pohjavesimuodostumien määrittelyyn tulisi kiinnittää sääntelyä uudistettaessa huomiota. Heikentämiskiellon ja vesienhoidon tavoitteen vähintään hyvän tilan saavuttamisesta tulisi koskea nykyisessä laissa ja mietinnössä listattujen pintavesimuodostumien lisäksi myös pienempiä vesimuodostumia, joiden tunnistaminen on lupaharkinnassa joka tapauksessa oleellista. Pienempiä vesimuodostumia on huomioitu vesienhoidossa heikosti. Pienistä vesistöistä on rajattu vesimuodostumiksi vain noin viidennes niiden todellista määräästä. Tätä pienempiä vesistöjä ei huomioida lainkaan huolimatta siitä, että niiden tila on nykytiedon perusteella huomattavasti heikompi verrattuna suurempiin vesistöihin. (Lausunto ympäristövaliokunnalle, HE 175/2024 vp) (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

Nykyinen lainsäädäntö, oikeuskäytäntö tai suositukset eivät suojaa pieniä, alle 50 ha:n järviä pilaamiselta tai tilan heikentämiseltä. Lausunnossa viitataan Vaasan Hallinto-oikeuden ratkaisuun 20.06.2023 812/2023 (lainvoimainen). Pienet järvet jäävät ilman tilaluokitusta ja tilatavoitteita. Tämän vuoksi niiden oikeudellinen asema esim. lupamenettelyssä on heikko. Ratkaisun mukaan nykyinen lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö ei suojaa pieniä alle 1 km²:n järviä pilaamiselta tai tilan heikentämiseltä. EU-tuomioistuimen ratkaisu 25.4.2024 (ECLI:EU:C:2024:347, (Sweetman, lisäys Werdin) koskee pienten järvien tilan heikentämiskieltoa. EU:n vesiputedirektiivin pääsääntönä on, että kaikki vedet ovat suojelun piirissä. Hallinnollisen taakan vuoksi pinta-alaltaan alle 0,5 km² (alle 50 ha) kokoista järveä ei koske velvoite määritellä tilaluokitusta. Kuitenkin toimivaltaisen viranomaisen on päättäessään lupahakemuksesta varmistettava (tiivistys), ettei hanke ole omiaan aiheuttamaan toisen (luokitellun) pintavesimuodostuman tilan huononemista tai vaarantamaan sen

pintavesien hyvän tilan taikka pintavesien hyvän ekologisen potentiaalin ja hyvän kemiallisen tilan saavuttamista, ja että kyseisen hankkeen toteuttaminen sopii yhteen vesienhoitosuunnitelmien kanssa. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

Tilaluokitus myös pienille pintavesimuodostumille perustellusta syystä. Vesienhoidon ulkopuolella olevat vesimuodostumat ns. pienet vedet suojataan vain, jos se vaikuttaa jonkin vesienhoidon tarkastelussa mukana olevan vesimuodostuman tilaan. Pienten vesien tila tulisi samalla tavalla kansallisesti turvata selkeyttämällä pienvesiä koskeva lainsäädäntö. Lausunnossa ehdotetaan, että ympäristöarvioinnissa otetaan huomioon EU-oikeusistuimen em. ratkaisu siten, että asetukseen otetaan selkeät määräykset pintavesimuodostumista, joille on tarpeen tehdä tilaluokitus. Pienten vesimuodostumien osalta olisi otettava huomioon niiden nykyinen tila ja tilan heikentymisen vaara saatavissa olevien tilatietojen perusteella sen selvittämiseksi, voiko niiden mahdollisesti heikentynyt tila aiheuttaa luokitellun pintavesimuodostuman tilan huononemista. Sen lisäksi tilaluokitus ja seurantaohjelma on tarpeen tehdä pienten vesimuodostumien osalta ympäristölupaa koskevaa harkintaa varten sen varmistamiseksi, ettei ympäristöluvan varainen toiminta vaaranna ilman tilaluokitusta olevan pintavesimuodostuman tilaa lain vastaisesti. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

Pienten vesimuodostumien tilan osalta todetaan, että pienten vesimuodostumien tilasta ei ole nykyisin saatavissa luotettavaa tietoa, koska niitä ei ole luokiteltu eikä niiden tilaa seurata. Asiantuntijalausunnoissa on kuitenkin arvioitu, että pienvedet ovat pääosin huonommassa tilassa kuin luokitellut vesimuodostumat. Tämä on ristiriidassa juuri hyväksytyn vesienhoitolain ja EU:n vesipuitedirektiivin kanssa, joiden mukaan kaikki vedet ovat suojelun piirissä. Avoimista tietolähteistä, kuten Hertasta, on kuitenkin saatavissa muidenkin toimijoiden kuin ELY-keskusten hankkimia tietoja myös luokittelemattomien järvien ja jokien tilasta. Ehdotetaan, että ympäristöarvioinnin osana selvitetään myös pienten vesimuodostumien tila riittävässä laajuudessa asetuksen valmistelua ja vesienhoitosuunnitelmia varten. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

3.9. Toiminnanharjoittajan vastuu vesien tilan seurannasta

Toiminnanharjoittajalla tulee aina olla vastuu vesien tilan seurannasta. Heikentämiskielto koskee näin toiminnanharjoittajaa, joka ei saa tehdä sellaisia muutoksia vesimuodostumiin, joilla olisi pysyvä vaikutus. Viranomaisten tulee varmistaa myöntäessään lupia, että tästä vesipuitedirektiivin määräyksestä pidetään kiinni myös pienvesien osalta. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

Ympäristöarvointisuunnitelmassa olisikin tärkeää ottaa asetuksilla huomioon pienimuotoisen kaivostoiminnan yhteydessä tapahtuvan vesistön kuormittumisen jatkuva tarkkailu ja säätely. (Saamelaiskäräjät)

3.10. Pinta- ja pohjavesimuodostumien määrittely

Pinta- ja pohjavesimuodostumien määrittelyyn tulisi kiinnittää sääntelyä uudistettaessa huomiota. Sääntelyn tulisi vastata vesipuitedirektiiviä ja EU:n oikeuskäytäntöä. Vesienhoidon järjestämisessä tulee luokituksen lisäksi huomioida vesistöt, joiden nykyinen erinomainen tai hyvä tila on uhattuna ilman toimenpiteitä. Heikentämiskiellon ja vesienhoidon tavoitteen vähintään hyvän tilan saavuttamisesta tulisi koskea nykyisessä laissa ja mietinnössä listattujen pintavesimuodostumien lisäksi myös pienempiä vesimuodostumia, joiden tunnistaminen on lupaharkinnassa oleellista. Pienempiä vesimuodostumia on huomioitu vesienhoidossa heikosti. Pienistä vesistöistä on rajattu vesimuodostumiksi vain noin viidennes niiden todellista määrästä. Tätä pienempiä vesistöjä ei huomioida lainkaan huolimatta siitä, että niiden tila on nykytiedon perusteella

huomattavasti heikompi verrattuna suurempiin vesistöihin. Rahoitus pitkäaikaisiin seurantoihin tulisi varmistaa ja kilpailutuksissa huomioida myös paikallinen osaaminen vesistöseurannoissa ja näytteenotossa. (Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry)

3.11. Luokittelun tulee perustua mitattuun tietoon

Arvioinnin pohjalta tehty luokittelu, ellei luokittelua ole jo tehty muutaman vuoden sisällä viranomaistoimintana, tulee perustua ensisijaisesti mitattuun ajantasaiseen tietoon. Pelkkä asiantuntijan arviointi ei voi olla luokittelun perusta, ellei se nojaa luotettavaan tausta-aineistoon, lisäksi luokittelun tekijän sitoutumattomuus on varmistettava. Jos luokittelun tilaaja on yritys pitää viranomaisen itse varmentaa luokittelun perusteena oleva data. (Puhtaan Meren Puolesta ry)

3.12. Yksittäisten hankkeiden vaikutusten arviointiin tiedot koneellisen kulanhuuhdonnan vaikutuksista

Lupaharkinnassa yksittäisten hankkeiden vaikutusten arvioinnin ympäristöarvointisuunnitelmaan tulisi lisätä lupaedellytyksiin selkeä asetus siitä, kuinka paljon koneellinen kulanhuuhdonta saa vaikuttaa vesistöön ja kalakantoihin. Tällä hetkellä kulanhuuhdonnan vesistöä pilaavat vaikutukset ovat huomattavat, eikä niitä estetä selkeästi lupamenettelyllä, eikä vesistön kuormittuminen johda kuormitusta vähentäviin toimenpiteisiin. Jokien latva-alueilla on havaittu vuosittaista kullankaivun aiheuttamaa samentumaa. Myös kiintoainepitoisuudet ja sameusarvot ovat paikka paikoin hyvinkin korkeita. Vesistön samentumisesta johtuva kalakannan ja poikastuotannon väheneminen vaikuttaa suoraan kalastukseen, joka kuuluu perustuslain 17.3 §:ssä saamelaisille alkuperäiskansana turvattuihin perinteisiin elinkeinoihin. (Saamelaiskäräjät)

Kulanhuuhdonta-alueilta ajantasaisen, kattavan ja luotettavan tiedon saaminen Ivalojoen valuma-alueen ja muiden Inarijärveen laskevien vesistöjen ja luonnonvaraisten kalastojen tilasta on keskeistä, jotta kulanhuuhdonnan vesistövaikutuksiin voitaisiin tehokkaasti puuttua ennalta. Velvoitetarkkailujen koontia ja raportointia ei tapahdu järjestelmällisesti ja avoimesti niin, että tiedot olisivat julkisesti helposti löydettävissä. Tarkkailu tehdään Lapin kullankaivajien liitto ry:n toimesta, tai kullankaivajien yksityistarkkailuna. Sekä Inarin kunta että Metsähallituksen Inarin neuvottelukunta ovat kiinnittäneet aiempina vuosina huomiota vesistön tilan tarkkailun ongelmiin. (Saamelaiskäräjät)

3.13. Vesienhoitosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat

Vesienhoitoalueille on laadittu omat vesienhoitosuunnitelmansa. Niihin on koottu tiedot jokien, järvien, rannikkovesien ja pohjavesialueiden tilasta ja vesien hoitokaudella tarvittavista toimenpiteistä vesien tilan parantamiseksi ja ylläpitämiseksi vesienhoitoalueella. Vesienhoitosuunnitelmia konkretisoivat alueelliset toimenpideohjelmat, joiden avulla aiotaan saavuttaa vesien hyvä tila. Vesienhoitosuunnitelmissa pintavesien tarkasteluysikkönä on vesimuodostuma. Kaikki valuma-alueeltaan yli 100 km² laajuiset joet ja pinta-alaltaan yli 1 km² (100 ha) kokoiset järvet on nimetty vesimuodostumiksi ja niille tehdään tilatavoitteet. Pienempiä vesimuodostumia on rajattu vesimuodostumiksi, jos ne on arvioitu karttatietojen kannalta tarpeellisiksi tai vesienhoidossa muuten merkittäviksi. Pieniä virtavesiä on myös voitu yhdistää yhdeksi vesimuodostumaksi. ELY-keskus, raportteja 6/2022. Nykyisessä käytännössä suuri osa pienistä järvistä jää ilman tilaluokitusta ja tilatavoitteita. Niiden tilan seurantaa ei ole järjestetty suunnitellusti. EU:n vesipuitedirektiivin mukaan kaikki

vedet ovat suojelun piirissä ja pienten vesien tilaa tulisi seurata, esim. ryhminä. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

Toimenpideohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi monien kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset tekevät vesistöjen kunnostusta ja seurantaa. Esimerkiksi usealla Pirkanmaan kunnalla on ajantasaiset kartoitukset ja suunnitelmat alueensa vesistöjen tilan seurannasta ja vaadittavista toimenpiteistä. Ehdotetaan, että vesienhoitosuunnitelmissa ja toimenpideohjelmassa asetetaan tavoitteet myös pienten pintavesimuodostumien hoidolle ja seurataan toimenpiteiden vaikutuksia säännönmukaisesti. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

3.14. Ehdotuksia asetukseen sisällytettävistä säännöksistä

Hallinnollisilla ohjeilla ei voitane antaa toiminnanharjoittajia sitovia määräyksiä. Ehdotetaan, että asetustasolla määritellään sitovat määräykset ainakin vesimuodostumien tyyppi- ja tilaluokituksen perusteista ja vesimuodostumista, joista on tehtävä tilaluokitukset. Pienten vesimuodostumien osalta olisi otettava huomioon niiden nykyinen tila ja tilan heikentymisen vaara saatavissa olevien tilatietojen perusteella. Lupaharkintaa varten olisi aina tehtävä tilaluokitus ja arvioitava veden laadun seurantatiheys. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

1.1.2025 voimaan tullessa vesien- ja merenhoitolaissa on uutena pykälänä vesien hyvän tilan tavoitteen lisäksi heikentämättömyysvaatimus. Ympäristöarvioinnin suunnitelman mukaan myös vesien tilan tavoitteista ja vesien tilan heikentämättömyyden arvioinnista annettavat tarkemmat säännökset voitaisiin sisällyttää vesienhoitoasetukseen. Tällöin SOVA-lain mukaisessa arvioinnissa on tärkeää arvioida heikentämättömyysvaatimuksen vaikutuksia. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

SOVA-vaikutusten arvioinnissa on tärkeää muistaa, että asetusmuutoksen tavoitteena on edistää vesien hyvän tilan tai muun ympäristötavoitteen saavuttamista ja täsmentää, miten vesienhoidon ympäristötavoitteita arvioidaan vesienhoidon suunnittelussa ja lupaharkinnassa yksittäisten hankkeiden lupaharkinnassa. (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

3.15. Ohjeistuksen tarve

Ohjeistusta tarvitaan, miten tilaluokitukset on jatkossa kyseessä olevan hankkeen kohdalta tehtävä. (Kemianteollisuus ry, Akkuteollisuus ry)

Lupaharkinnassa on oltava selkeää, miten nykyinen tila on määritetty, mikä se on ja miten tilan heikentymisen vaara tietyn toiminnanharjoittajan osalta saatavissa olevien tilatietojen perusteella havaitaan. Lupaharkintaa varten olisi aina tehtävä tapauskohtainen ehdotus tilaluokituksen seurannasta ja arvioitava veden laadun seurantatiheys, sekä ehdot, joilla muutos voidaan todeta. (Kemianteollisuus ry)

On tärkeää varmistaa, että viesti kulkee nopeasti ja eri tahojen näkemykset harmonisoidaan. Pyrkimyksenä olisi välttää tulkinnanvaraisuutta, jotka voivat johtaa valitusten kautta oikeusprosesseihin. (Kemianteollisuus ry, Akkuteollisuus ry)

3.16. Muita lausunnoissa esitettyjä näkökohtia

Oikeuskäytännön selvittäminen luokittelemattomien järvien tilanteissa

Korkein hallinto-oikeus ja Vaasan hallinto-oikeus ovat vuosien varrella tehneet oletettavasti useita päätöksiä, joissa ympäristöluvan muutoksenhakuun on tehty hylkäävä päätös, jonka perusteluina on ollut se, ettei vesimuodostumaa ollut luokiteltu vesienhoitolaissa säädetyn mukaisesti. Lausunnossa ehdotetaan, että selvitetään syyt, miksi oikeuskäytäntö on johtanut tilanteeseen, missä pieniä alle 0,5 km²:n järviä ei suojata pilaamiselta tai tilan heikentämiseltä. Lausunnossa ehdotetaan myös selvittävän, kuinka moneen KHO:n tai Vaasan hallinto-oikeuden päätökseen 20.06.2023 812/2023 on liittynyt ympäristöluvan muuttamisvaatimuksen hylkääminen vesimuodostuman luokittelemattomuuden vuoksi. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

Nitraattiasetuksen tai muun säädöksen muutostarve sekä fosfori- ja nitraattipitoisuuksien valvonta

Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen 20.06.2023 812/2023 mukaan eläinsuojan vaikutusalueen ulkopuolella sijaitseville pelloille voidaan vallitsevan oikeuskäytännön mukaan antaa määräyksiä vain lannanlevityssuunnitelman kautta. Ehdotetaan, että ympäristöarvioinnissa selvitetään, miten vesistöjen pilaaminen voitaisiin estää lainsäädäntöä muuttamalla niin, että esim. nitraattiasetuksen selkeä puute poistuu. Eräänä vaihtoehtona olisi säätää lannanlevityssuunnitelmat pakollisiksi myös voimassa oleviin ympäristölupiin. Fosfori- ja nitraattipitoisuuksia tulisi valvoa nykyistä paremmin. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

Vesi- ja ympäristölupien viranomaisvalvonta ja omavalvonta

Viranomaisvalvonnasta vastaavat ELY-keskukset ja kunnan ympäristösuojeluviranomaiset. Kunnan ympäristöviranomaisen toimii myös lupaviranomaisena. Toiminnanharjoittajien on raportoitava määräajoin päästöistä ja toiminnasta (omavalvonta). Valvontasuunnitelman toteutumista on seurattava ja arvioitava, ovatko valvonnan tavoitteet olleet asianmukaisia ja kuinka ne on saavutettu. Ehdotetaan, että selvitetään valvontatoiminnan vaikuttavuus vesien suojelun kannalta, tarkastuksilla havaitut laiminlyönnit, puutteet ja määräysten rikkomukset sekä missä tapauksissa on ryhdytty esim. hallinnollisiin pakkotoimiin asian tilan saamiseksi lailliseen tilaan. Lisäksi olisi syytä selvittää, onko omavalvonta luotettavaa. Ehdotetaan, että selvitetään, toteutuuko valvonta yhdenmukaisesti valtion ja kuntien suorittamana ja olisiko valvontatoiminnan yhdenmukaistamiseksi tehtävä järjestelyjä, esim. valvonnan siirtämiseksi valtion toimivaltaisille viranomaisille tai kuntien valvonnan järjestämiseksi laajemmalle pohjalle. Esimerkiksi pienen kunnan yhden virkamiehen suorittama lupien myöntäminen ja lupien valvonta saattaa toteutua puutteellisesti verrattuna valtion suorittamaan lupahallintoon ja valvontaan. (Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry)

Perustuslain 80 §:ään liittyvät näkökohdat

Kun on kyse SOVA-lain 8 §:n mukaisesta ympäristöselostuksen "lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta" - siis pitkälle nimenomaan lain perusteista - ja jos/kun ne koskevat yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia ja niiden perusteita, ne tulee säätää perustuslain mukaan lain tasolle, ei siis asetuksiin. (A)

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyvät näkökohdat

Lausunnossa kysytään, miksi Suomessa voimassa olevalla sääntelyllä eli YVA-asetuksilla on nyt säännelty ylipäättään yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista (ja niiden perusteista; mm. hankevastaavat), kun ne eivät sinne olisi lainkaan alunperinkään kuuluneet, vaan laintasoisina YVA-lakiin. Huomioitava YVA-direktiivin Suomea velvoittava sääntely ja ympäristövaikutusten arviointeja ja hankevastaavia koskeva sääntely. (A)